

ти заходів до посилення регулюючого потенціалу податкової системи та підвищення її фінансової ефективності шляхом [4]:

- розроблення і прийняття Податкового кодексу України та інших нормативно-правових актів із питань оподаткування;
- реформування системи та удосконалення методів адміністрування податків (пріоритет – податок на додану вартість) і зборів (обов'язкових платежів);
- зменшення кількості податків і зборів (обов'язкових платежів);
- запровадження єдиного соціального внеску;
- підвищення податкового навантаження на доходи заможних громадян;
- впровадження методів виявлення перевищення витрат над задекларованими доходами для визначення об'єкта обкладання податком із доходів фізичних осіб;
- зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування шляхом запровадження податку на нерухоме майно (нерухомість);
- удосконалення спрощеної системи оподаткування для суб'єктів малого підприємництва, запровадження податкових канікул для "сімейного підприємства".

Під час виконання другого етапу (2013-2015 рр.) планують забезпечити еволюційний розвиток податкової системи відповідно до вектора сталого економічного зростання України на інвестиційно-інноваційній основі, що відбуватиметься внаслідок здійснення таких заходів [5]:

- поступового зменшення навантаження на фонд оплати праці внаслідок реформування системи сплати внесків до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- зниження ставки податку на прибуток підприємств за умови достатнього ресурсного забезпечення бюджету;
- забезпечення переходу до системи платежів за видобуток корисних копалин із застосуванням принципу рентного доходу з метою встановлення справедливої плати за використання природних ресурсів;
- досягнення нейтральності оподаткування доходів від капіталу.

На третьому етапі (2016-2020 рр.) планують поглибити реформування податкової системи відповідно до принципів економічної ефективності та соціальної справедливості на основі:

- удосконалення системи пільг із податку на доходи фізичних осіб;
- підвищення ефективності застосування податкових інструментів стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності;
- переходу до сплати податку на нерухомість на основі оціночної вартості нерухомого майна фізичних осіб у разі завершення робіт із визначення оціночної вартості об'єктів нерухомості та створення фіскального кадастру;
- поширення спрощеної системи оподаткування виключно на фізичних осіб-підприємців, запровадження для юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності замість єдиного податку системи компенсаторних механізмів, поширених у країнах ЄС;
- переведення на загальні умови обкладання податком на додану вартість діяльності у сфері сільського та лісового господарства, рибальства;
- завершення процесу адаптації податкового законодавства до вимог ЄС.

Висновки. Отже, податкова політика – це діяльність держави, її органів у процесі правового регламентування, нарахування, сплати та зарахування податків і податкових платежів, а також контролю за своєчасністю та повнотою їх надходжень до бюджету. Отож, податкову політику в Україні необ-

хідно вдосконалювати, а також забезпечити формування такої системи оподаткування, яка сприяла б розвитку економіки, формуванню повноцінних суб'єктів ринкової економіки з одночасним поступовим вирішенням проблеми скорочення дефіциту бюджету і досягнення фінансової стабілізації з поступовим переходом до економічного зростання.

Запровадження податкового механізму відповідно до європейських вимог дасть змогу створити ефективнішу податкову політику з вищим ступенем цілісності, нейтральності, справедливості.

Література

1. Вахновська Н.А. Податковий кодекс в контексті реформування податкової системи України / Н.А. Вахновська. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekfor/2011_1/23.pdf.
2. Череп А.В. Податкова реформа – реальність та прогнози / А.В. Череп, В.В. Барабанова. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/znprnudps/2011_1/pdf/11cavraf.pdf.
3. Ташук Д. Податкова політика, як інструмент регулювання господарської діяльності в Україні / Д. Ташук. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.conf-cv.at.ua/forum/58-606-1>.
4. Концепція реформування податкової системи України: етапи реформування податкової системи. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dkrp.gov.ua>.
5. Програма економічних реформ на 2010-2014 рр.: заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon.rada.gov.ua/signal/0004100.pdf>.
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
7. Мединська Т.В. Податкова система : навч. посібн. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / Т.В. Мединська, Н.І. Власюк. – Львів : Вид-во "Магнолія-2006", 2010. – 276 с.

Мединська Т.В., Заяц М.П. Реализация налоговой политики в условиях евроинтеграции

Рассмотрены проблемы построения эффективной налоговой политики как одной из наиболее актуальных в процессе интегрирования украинской экономики в мировой рынок. Исследованы этапы реформирования налогового законодательства Украины к требованиям ЕС.

Ключевые слова: налоговая система, налоговая политика, налоговый кодекс, евроинтеграция.

Medynska T.V., Zaiets M.P. Realization tax policy in the conditions of Euro-integration

The problems of construction of effective tax policy are considered as one of most actual in the process of integration of the Ukrainian economy in a world market. Investigational the stages of reformation of tax legislation of Ukraine to the requirements of ES.

Keywords: tax system, tax policy, internal revenue code, Euro-integration.

УДК 339.168(477)(100)

Доц. Т.В. Мединська, канд. екон. наук;
студ. Р.Ю. Слюсар – Львівська КА

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АКЦИЗУ В УКРАЇНІ ТА ДЕЯКИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Досліджено акцизний податок як один із непрямих податків, який регулює ціни на монополні та високорентабельні товари на ринку. Розглянуто особливості акцизного оподаткування в Україні, Росії, Німеччині та США.

Ключові слова: податкові надходження, система оподаткування, непрямі податки, акцизний податок, акцизні марки.

Вступ. В умовах ринкової економіки податки посідають центральне місце, особливо група непрямих податків. Одним із видів непрямих податків є акцизний податок, який у розвинених країнах світу посідає переважне друге місце після податку на додану вартість (ПДВ). Він є важливим джерелом наповнення державного бюджету, тому на сьогодні ця тема дослідження є актуальною.

Постановка завдання. У цій роботі досліджено особливості застосування акцизного податку в Україні та в деяких країнах світу. Тому варто встановити понятійний апарат стосовно визначення акцизного податку. Дослідження акцизного оподаткування відображено у дослідженнях таких вчених, як: С.В. Мочерний, Т.К. Подгорная, Н.В. Нечай, Ю.М. Руденко, В.М. Андрущенко, П.О. Гайдуцький, Т.В. Мединська та ін.

Акциз (від лат. "Accidere" – урізати) – непрямий податок, який встановлюється на високорентабельні та монопольні товари і в теорії вилучає частину надприбутків, які отримуються від продажу подібної продукції [1, с. 54]. Виходячи із законодавчого трактування, "акцизний податок" – це непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених законодавчо. По суті цей податок акумулюється в ціні і стягується в міру їх реалізації [2].

Акцизний податок запроваджено у 60-х роках, і сьогодні використовується більш ніж у 50 країнах світу. За останні 30 років питома вага акцизів у країнах скорочується (у Канаді – від 35,3 до 26 %, в Італії – від 40,8 до 23 %, у Франції – від 37,6 до 28 %, в Японії – від 33 до 8 %). Це пояснюють насамперед зростанням частки податків на соціальне страхування. Найнижча питома вага акцизів в Японії (8 %) та США (4 %), оскільки в цих країнах переважає пряме оподаткування; найвища – в Греції, Португалії (до 38 %) та Ірландії (40 %) [3].

Україна. Акциз в Україні є непрямий податок, який вилучається в державний бюджет. Акцизне оподаткування на теренах України започаткувалося у X ст. н.е. Саме в історичних письмових джерелах цього часу трапляється згадка про "медову" данину та "бражне" мито із солоду, хмелю та меду. Саме вони і стали першими підакцизними товарами Київської Русі. Акцизи були важливим джерелом доходу Української держави часів Богдана Хмельницького. Шинки, які знаходилися на землях Війська Запорізького давали річного доходу від продажу алкоголю сумою 1120 крб; купці, які везли транзитом через територію України біле вино та горілку, сплачували податок на користь козацької старшини та церкви – 1 крб з куфи (куфовий збір). Крім грошового акцизу, стягували цей податок і в натуральній формі [4].

26 грудня 1992 р. Урядом України було прийнято Декрет Кабінету Міністрів "Про акцизний збір". Загалом, еволюцію акцизного оподаткування в Україні за останні 10 років можна поділити на 3 основні етапи. Перший етап (з 1996 по 1999 рр.) – акцизним збором обкладався широкий перелік товарів, який включав високорентабельні та монопольні товари.

Другий етап (2000 р.) – з переліку підакцизних виключено 14 умовних товарних груп. Система акцизів набула рис, притаманних оптимальній організації оподаткування – фактично її склад обмежився такими товарами: алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти, автомобілі та ювелірні вироби. Третій етап (з 2003 р.) – із складу підакцизної продукції виключено ювелірні вироби – останню позицію з товарів, на які встановлено адвалерні ставки акцизного збору.

З 1 січня 2011 р. в Україні діє новий Податковий кодекс, в якому "акцизний збір" було перейменовано на "акцизний податок". На сьогодні, виходячи із Податкового кодексу України, до підакцизних товарів належать [2]:

- 1) спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- 2) тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну;
- 3) нафтопродукти, скраплений газ;
- 4) автомобілі легкові, кузови до них, причеми та напівпричеми, мотоцикли.

Ставки акцизного податку встановлені у твердих сумах з одиниці товарів, що реалізовані. Ці ставки диференційовано залежно від якісних характеристик товару і визначено в гривнях (щодо тютюнових виробів) та в ЄВРО (щодо бензину, дистиляторів, пива, алкогольних напоїв). Акцизний збір за алкогольні напої та тютюнові вироби сплачують шляхом придбання акцизних марок (знак, що наклеюють на продукт, свідчить про сплату акцизу). Далі розглянемо особливості акцизного оподаткування в інших країнах світу.

Німеччина. Акцизний податок у Німеччині є одним із видів податку на товари (податку на споживання), вироблені у країні (на відміну від мита, що нараховується на товари з-за кордону). Ці податки стягуються з виробників, які включають її в ціну і перекладають цим самим на споживачів [5, с. 336-337].

Податки на споживання діляться на три підгрупи: на продовольчі товари (податки на цукор, сіль); податки на продукти "насолони" (тютюн, кава, пиво); інші податки на споживання (наприклад, податки на нафтопродукти). Об'єкт оподаткування та ставки акцизного збору розглянуто у табл. 1 [6].

Табл. 1. Об'єкти оподаткування та ставки акцизного збору в Німеччині

Об'єкти оподаткування	Платники та ставки податку
Вино	Вміст спирту у вині має бути не нижче від 1,2% і не вище ніж 15 %. Крім того, в діапазоні від 13 до 15 % спирт повинен мати бродильне походження. Ставку акцизу, наприклад, на шампанське вино встановлено сумою близько 1,6 євро за 0,75 л.
Проміжні вироби	Проміжні вироби – це алкогольні напої, що представляють собою щось середнє між вином і спиртними напоями. Вміст спирту в них змінюється від 1,2 до 22 %. До типових виробів відносять, наприклад, херес, портвейн і мадеру. Ставку акцизу на проміжні вироби встановлено сумою 850 євро за 2 галони безводного спирту.
Кава	Акцизом обкладається смажені кавові зерна і розчинну каву (екстракти, есенції та концентрати з кави), а також частка кави у виробках, що його містять. Величина ставки на каву становить близько 3,5 євро за 1 кг.

Пиво	Платником акцизу є власник акцизного складу (виробник або пивний склад). Розмір акцизу залежить від вмісту в пиві основного суслу. При цьому пивоварні, які виробляють до 200 тис. галонів пива на рік, можуть сплачувати акциз за пільговими ставками.
Мінеральне паливо (нафта і нафтопродукти)	Ставки акцизу на бензин встановлено в сумою близько 1 євро залежно від вмісту в ньому сірки, на мазут для опалення – близько 7 центів за 1 кг.
Спиртогорілчані вироби	Міцні спиртні напої – 160 євро/100 л.
Тютюн та тютюнові вироби	Тютюнові вироби – 9,3 євроценти/цигарка.
Електроенергія	Цей вид акцизу в Німеччині є досить новим. Його було введено в 1999 р. після набуття чинності Закону про початок екологічної податкової реформи. До поновлюваних енергетичних ресурсів належать: вітряна енергія, сонячна енергія, енергія тепла надр, біологічний газ, очисний газ, біологічна маса, а також гідроенергія, що виробляють гідроелектростанції з генераторною потужністю до 10 МВт.

Податки на споживання здебільшого спрямовуються до федерального бюджету, крім податку на пиво, що надходить до бюджетів земель [5].

Росія. На акцизи в Росії припадає 8,4 % загального обсягу податкових надходжень. Платниками акцизу виступають [8]: організації; індивідуальні підприємці; особи, що визнаються платниками податків унаслідок переміщення товарів через митний кордон Російської Федерації.

До підакцизних зборів належать [9]:

- 1) спирт етиловий зі всіх видів сировини, за винятком спирту коньякового;
- 2) продукція, яка містить спирт (розчини, емульсії, суспензії й інші види продукції в рідкому вигляді) з об'ємною часткою етилового спирту більше ніж 9 %;
- 3) алкогольна продукція (спирт питний, горілка, лікеры-горілчані вироби, коньяки, вино й інша харчова продукція з об'ємною часткою етилового спирту більше ніж 1,5 %, за винятком виноматеріалів);
- 4) пиво;
- 5) тютюнова продукція;
- 6) автомобілі легкові й мотоцикли з потужністю понад 112,5 кВт (150 к.с.);
- 7) дизельне паливо;
- 8) моторні мастила для дизельних і карбюраторних двигунів;
- 9) прямогінний бензин;
- 10) автомобільний бензин.

Із 2002 р. у Росії скасовано акциз на нафту і природний газ [10].

Ставки акцизів встановлюють Податковим кодексом Російської Федерації для кожного виду оподатковуваних товарів. Податковим періодом є календарний місяць [3]. Америка. У США акцизи називають "податками на гріхи", оскільки їх накладають на товари (спиртні напої, пиво, тютюн, бензин), які, так чи інакше, завдають шкоди особі, суспільству, природі.

Акцизи встановлено на [7]: нафтопродукти; шини; знаряддя для мисливства та рибальства; транспортні послуги; комунікаційні послуги; тютюно-

ві вироби; авіапослуги та інші. Оскільки у США дуже велика класифікація акцизних товарів, у табл. 2 представлено лише деякі основні групи підакцизних товарів.

Табл. 2. Ставки акцизного податку в США на 01.01.2011р. [11]

Групи підакцизних товарів	Ставки податку	Одиниця об'єкта оподаткування
Сигарети	1,01 дол.	20 упаковок
Сигари	0,40 дол.	1 шт. сигара
Вино (алкоголь 14% або менше)	0,21 дол.	750 мл
Вино (від 14 до 21%)	0,31 дол.	750 мл
Вино (від 21 до 24%)	0,62 дол.	750 мл
Вино (газоване)	0,65 дол.	750 мл
Шампанське	0,04 дол.	750 мл
Алкоголь більше ніж 40 %	2,14 дол.	750 мл
Пиво	0,05 дол.	12 унцій
Пістолети та револьвери	10%	ціна
Інша вогнепальна зброя та боєприпаси	11%	ціна
Солярій	10%	ціна
Бензин	0,183 дол.	1 галон
Шини	0,09 дол.	вага
Рибальські снасті	10%	ціна
Авіаквитки	7,50%	ціна
Міжнародні квитки	16,30 дол.	шт.
Авіавантажі	6,25%	витрати
Авіаційний бензин	0,194 дол.	1 галон

Звичайно, в такій моторизованій країні, як США, на першому місці за своїм фіскальним значенням знаходиться акциз на бензин. Частка федеральних і місцевих податків, зокрема акцизу, в ціні дорівнює 31 % (для порівняння наведемо інші ціноутворювальні фактори: вартість нафти – 43 %, вартість нафтоперероблення – 13 %, дистрибуція і маркетинг – 13 %). Акцизну природу мають також природоохоронні збори, які входять у вартість хімічної та іншої продукції, що шкодить природі, руйнує озоновий шар.

Також в Америці немає ПДВ, а є так званий податок із продажу (sales tax), який в кожному штаті інший, залежно від заможності штату, ставки знаходяться в межах від 3 % до 8,25 %. Найвищі ставки – в Каліфорнії (7,25 %) і Нью-Йорку (8,25 %). Акцизний податок накладається на податок із продажу, при чому сума отриманого акцизного податку в різних штатах не однакова [12].

Висновки. Отже, акцизний податок займає значну частку у системі оподаткування як в Україні, так і в інших країнах світу. Він зазвичай приносить значні прибутки від продажу високорентабельних і дефіцитних товарів. Також завдяки йому держава може контролювати виробництво і реалізацію підакцизних товарів, збільшуючи чи зменшуючи ставку податку на них, і цим самим впливати на попит і пропозицію, яка виникає на ринку.

На основі вивченого зарубіжного досвіду можна зробити висновки, що в Україні акцизний податок чітко поділено лише на 4 групи, що значно спрощує його систему оподаткування, порівняно з досвідом інших країн світу.

Література

1. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія / С.В. Мочерний. – У 3-ох т. – К. : Вид. центр "Академія", 2000. – С. 53-56.
2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
3. Подгорная Т.К. Акцизы в налоговой системе федеративной республики Германия / Т.К. Подгорная [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rnk.ru/journal/archives/2005/18/nalogovyyklub/zarubejny_opit/akcizi_v_nalogovoy_sisteme_federativnoy_respublike_germanii69843.shtml.
4. Нечай Н.В. Нариси з історії оподаткування / Н.В. Нечай // Вісник податкової служби України, 2002. – 122 с.
5. Руденко. Ю.М. Фінансові системи зарубіжних країн : навч. посібн. / Ю.М. Руденко, В.В. Токар // Міністерство освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К. : Вид-во КНЕУ, 2010. – 347 с.
6. Трачук Б.М. Податки в Німеччині: корисний досвід / Б.М. Трачук. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.vkurse.ua/ua/business/poleznyu-opyt.html>.
7. Вікіпедія – вільна енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.uk.wikipedia.org/wiki/Акциз>.
8. Бондарев В.В. Обзор налоговых изменений вступивши в силу с 1 января 2010 / Бондарев В.В. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.glavbukh.ru/art/17141>.
9. Excise Tax Collections, Accessed 8 Aug 2011. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.investopedia.com/terms/e/excisetax.asp>.
10. Федеральний закон Росії від 27.11.2010 р., № 306-ФЗ. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.consultant.ru/popular/cons>.
11. The Constitution of the United States was adopted on September 17, 1787. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.usconstitution.net/const.pdf>.

Медынская Т.В., Слюсар Р.Ю. Особенности применения акциза в Украине и некоторых странах мира

Исследован акцизный налог как один из косвенных налогов, регулирующий цены на монопольные и высокорентабельные товары на рынке. Рассмотрены особенности акцизного налогообложения в Украине, России, Германии и США.

Ключевые слова: налоговые поступления, система налогообложения, косвенные налоги, акцизный налог, акцизные марки.

Medynska T.V., Sliusar R.Yu. Precautions excise tax in Ukraine and some countries

Investigated the excise tax as one of indirect taxes, which regulates the prices of monopolistic and highly profitable products on the market. The features of excise taxation in Ukraine, Russia, Germany and the USA.

Keywords: tax revenues, taxation, indirect taxes, excise tax, excise stamps.

УДК 336.226.322(477)

Доц. Т.В. Мединська, канд. екон. наук;
студ. Ю.П. Філь – Львівська КА

РОЛЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У СИСТЕМІ НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

Розглянуто податок на додану вартість як один із найважливіших непрямих податків у доходах зведеного бюджету країни. Проаналізовано динаміку зростання ролі ПДВ у бюджетній системі України за 2003-2010 рр.

Ключові слова: податок на додану вартість, податкові надходження, ставка податку, податкова накладна.

Вступ. У ринковій економіці важливого значення, крім процесів ринкового саморегулювання, набувають непрямі методи втручання держави в економіку. Серед основних інструментів державного регулювання ринкової економіки чільне місце посідають податки. За допомогою податкової політики держава може впливати на процеси як на макро-, так і на мікроекономічному рівнях, визначати темпи економічного розвитку на майбутнє. Існує низка основних податків, які отримали загальносвітове визнання, хоча механізм їх сплати може істотно відрізнятися в конкретних країнах. До них належать прямі та непрямі податки та інші збори й обов'язкові платежі. Одним з основних видів непрямих податків в Україні є податок на додану вартість.

Як свідчить досвід багатьох країн світу, в умовах перехідної економіки істотне місце у податковій системі посідають непрямі податки. З огляду на це, проблеми їх впливу на економічні процеси і використання як економічного стимулу набувають особливого значення. Від побудови системи непрямих оподаткування залежить не тільки виконання нею фіскальної функції, але і стимулювання розвитку економіки країни.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження податку на додану вартість, доцільність та ефективність його використання, важливість та значення ПДВ у сучасному економічному середовищі України. Наукове вирішення проблем застосування, удосконалення податку на додану вартість, як і непрямих податків, відображено у дослідженні таких учених, як: К.М. Душкова, Л.В. Червчук, А.А. Литовченко, Л.О. Добрик та ін.

Результати дослідження. Сучасна економічна ситуація в Україні зумовлює необхідність ефективного управління державними фінансами. У центрі уваги знаходиться процес оподаткування, виступаючи головною умовою формування фінансово-бюджетних ресурсів держави. При цьому значної уваги потребує податок на додану вартість як один з основних бюджетотворювальних податків [1, с. 1].

Дуже багато дискусій і розмов про необхідність ліквідації чи зниження ставки з ПДВ, які ведуться в Україні вже з десятирок років, українські уряди сприймають по-своєму і роблять з точністю до навпаки – частка ПДВ у податкових надходженнях Державного бюджету постійно зростає. Більшість науковців стверджують, що шляхи вирішення проблем податкової сфери лежать у Податковому кодексі України. Хоча, на нашу думку, повної перебудови потребує кожен податок.

Як непрямий податок, ПДВ включається в ціну товару, а отже, сплачується покупцем, а перераховують його до бюджету юридичні особи та фізичні особи – підприємці, які реалізують продукцію (товари, роботи, послуги) на території України або імпортувати товари для їх споживання на території України. Об'єктом оподаткування є операції з реалізації продукції в Україні, експортування продукції (товарів, робіт, послуг) та її імпортування. На сьогодні ПДВ застосовують понад 135 держав світу. Ставки податку на додану вартість дуже часто корегуються і зазнають змін залежно від макроекономічної умови.

Ставки податку на додану вартість в Україні – 20 % та 0 %. Нульова ставка є пільговою та застосовується до товарів, виробництво та реалізацію